

вання підростаючого покоління, яких досягнули С. Шацький, А. Макаренко, В. Сорока-Росинський, В. Сухомлинський, О. Захаренко, кожний із них був висококваліфікованим, самовідданим організатором і керівником педагогічного й дитячого колективів. Уміння керівника розкрити професійні можливості кожного педагога, нахили й задатки вихованців дає можливість досягти успіхів навіть у найскладнішій справі перевиховання безпритульних дітей і неповнолітніх правопорушників, що неспростовно підтверджується досвідом А. С. Макаренка і В. М. Сороки-Росинського.

Список використаної літератури

1. Великие мысли великих людей. Антология афоризма в 3-х т.— Т. III. XIX-XX века / – М. : РИПОЛ классик, 2008. – 736 с.
2. *Всесвятский Б. В.* Проблемы дидактики биологии / *Б. В. Всесвятский* – М. : Просвещение, 1969. – 240 с.
3. *Всесвятский Б. В.* Системный подход к биологическому образованию в средней школе / *Б. В. Всесвятский* – М. : Просвещение, 1985. – 143 с.
4. *Дайри Н. Г.* Главное усвоить на уроке / *Н. Г. Дайри* – М. : Знание, 1984. – 80 с.
5. *Кантерев П. Ф.* Избранные педагогические сочинения / *П. Ф. Кантерев* / Под ред А. М. Арсеньева. – М. : Педагогика, 1982. – 704 с.
6. *Лутфуллін В. С.* Теоретико-методичні засади усунення навчальних перевантажень учнів / *В. С. Лутфуллін* – Полтава: Видавець Шевченко Р.В., 2011. – 336 с.
7. *Наумов Б.* Стратегія і тактика цілісного підходу в освіті України (науково-методичне забезпечення) / *Б. Наумов* // *Рідна школа.*— 2007.—№ 1.— С. 9-13.
8. *Сорока-Росинский В. Н.* Пед. соч. / *В. Н. Сорока-Росинский* -- М.: Педагогика, 1991. -- 240 с.
9. *Эрдниев П. М., Эрдниев Б. П.* Укрупнение дидактических единиц в обучении математике / *П. М. Эрдниев, Б. П. Эрдниев* – М. : Педагогика, 1986. – 255 с.

Андрій Чернявський

УПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНИХ ШКОЛАХ: ЗАВДАННЯ, ПРИНЦИПИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Прискорення темпу розвитку цивілізації вимагає від системи освіти постійних змін. Проблема реформування освіти, підвищення її якості стала однією з глобальних проблем людства. Перехід України до високотехнологічних інформаційних технологій вимагає оновлення змісту шкільної освіти, що призводить до його ускладнення і перевантаження. Це є фактором, який знижує можливості навчання як засоби формування і розвитку особистості. При складанні нових програм, визначаючи обсяг змісту дисциплін автори не завжди враховують можливості дитячого організму, що призводить до перевантаження учня і негативно впливає на стан його здоров'я.

Аналізуючи сучасні навчальні програми з різних шкільних дисциплін хотілося б нагадати їхнім авторам вислів нашого земляка, видатного педагога Григорія Ващенка, який ще в першій половині ХХ ст. писав «школа має виховати дітей здоровими, міцними і спритними».

Державні документи свідчать про те що пріоритетним завданням системи освіти є формування здорової людини. Нажаль з кожним роком в Україні спостерігається тенденція погіршення стану здоров'я дітей та молоді. Медичні працівники виявили, що за останні 5-7 років кількість випускників середніх навчальних закладів, які мають захворювання верхніх дихальних шляхів опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту і серцево-судинної системи дедалі зростає і становить 90%.

Аналіз психолого-педагогічної літератури [1; 2; 3; 5] вказує на те, що серед шкільних факторів ризику найбільшу загрозу для здоров'я дітей становлять такі: неефективна педагогічна тактика; інтенсифікація навчального процесу; вибір методик і педагогічних технологій, що не відповідають віковим та індивідуальним особливостям розвитку учнів; недотримання гігієнічних вимог під час здійснення навчального процесу;

низький рівень компетентності педагогів із питань здоров'язбереження учнівського контингенту; недосконалість системи фізичного виховання школярів; послаблення медичного контролю в школі; недостатня обізнаність батьків із засобами й методами збереження та зміцнення дитячого здоров'я; брак чітко сформованих мотивацій до здорового способу життя у вчителів та учнів; погіршення фінансування загальноосвітніх навчальних закладів та збіднення їх матеріально-технічного забезпечення; епізодичне, фрагментарне застосування елементів здоров'язбережувальних технологій під час навчання у школі; незначна кількість практичних напрацювань із проблеми впровадження здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховний процес школи; брак чітко сформованої системи методичної роботи з учителями загальноосвітнього навчального закладу з їх підготовки до застосування здоров'язбережувальних технологій.

Характерезуючи зміст здоров'язбережувальних технологій В. Бобрицька зазначає, що: «найбільш негативним для здоров'я чинником розумової діяльності є зниження рухової активності (гіподинамія) у поєднанні з вимогами до засвоєння великих обсягів інформації, тривалого підтримання уваги, високої психічної стійкості тощо» [2, с. 217].

Формуванню здорового способу життя молодого покоління присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких особливий внесок належить В. Бобрицькій, Е. Вайнеру. Базуючись на їх дослідженнях, виокремимо основні складові здорового способу життя школярів, а саме: формування стійких мотивацій та ціннісних установок до здорового способу життя; розвиток навичок самоконтролю; оптимізація рухової активності; загартовування; раціональне харчування; особиста гігієна; дотримання режиму дня; відсутність шкідливих звичок; володіння правилами поведінки під час небезпечних ситуацій та уміння запобігати їм; розширення бази знань про анатомію та фізіологію організму людини, а також про методи та прийоми збереження і зміцнення здоров'я власного та навколишніх.

Слід звернути увагу на те, що формування у дітей життєвих навичок найкраще відбувається в шкільному віці (6-15 років), що підтверджується теорією розвитку особистості. Це означає, що фундамент здоров'язбережувальної поведінки закладається саме в школі. Зважаючи на це, вчителі повинні докладати максимум зусиль для організації якісного навчання учнів здорового способу життя завдяки застосуванню інтерактивних методів (дискусія, рольова гра, моделювання ситуації, тренінгові заняття тощо). Додамо, що для підвищення ефективності конструювання в учнів стійких мотивацій до здоров'язбережувальної поведінки педагогам доцільно скористатися методом «рівний-рівному».

Для більш ґрунтовного усвідомлення сутності запропонованих В.Бобрицькою здоров'язбережувальних технологій, нами розроблена наступна блок-схема. Вона відображає систему основних складових, що дозволяє ефективно застосовувати технології вчителів на практиці.

Серед комплексу заходів, що є основою здоров'язбережувальних технологій слухним є рекомендації О. Савченко: «На якісно новому рівні треба домогтись повернення у школи єдиного рухового режиму, фізичних вправ з музичним супроводом, зняття статичних перевантажень учнів шляхом організації рухової діяльності на перервах» [4, с. 1].

Важливим у практичній діяльності вчителя є дотримання принципів здоров'язбереження, які запропонував М.Смирнов:

- неприпустимості завдання шкоди;
- забезпечення неперервності і наступності (збереження і зміцнення здоров'я дітей систематично на кожному уроці);
- відповідності навчання віковим особливостям школярів (підбір змісту, обсягу і складності навчального матеріалу згідно з індивідуальними можливостями учнів);
- пріоритету позитивного впливу вчителя на учнів над негативним (орієнтувати дітей на їх переваги і досягнення, а не постійно підкреслювати недоліки та неуспішність);
- поєднання збережувальної і тренуючої стратегій (захищаючи школяра від шкідливого впливу, створювати належні умови для розширення меж адаптивних можливостей його організму);
- віддалення результату (процес здоров'язбереження дітей довготривалий, і результативність помітна не відразу) [5, с. 7-8].

Зважаючи на викладене, ми із цілковитою упевненістю стверджуємо, що реалізація принципів здоров'язбережувальних технологій сприятиме послідовному, систематичному і ґрамотному збереженню та зміцненню здоров'я школярів.

Нами, під час здійснення організації навчально-пізнавального процесу в загальноосвітній школі I-III ступеня № 11 постійно використовуються вправи для зняття втоми очей (офтальмотренаж), вправи для усунення надмірного м'язового тонуса плечового пояса та м'язів обличчя (релаксаційна пауза), вправи для розслаблення дрібних м'язів рук (пальчикова гімнастика), комплекс вправ для дихання що є ефективним засобом відновлення організму в цілому («Бодіфлекс»), вправи підвищеної рухливої активності (динамічна фізкультхвилинка). Крім зазначених вище вправ з метою зацікавлення учнів, формування позитивної мотивації до вивчення предмету та активізації мислевої діяльності на уроці ми використовуємо гумористичні факти пов'язані з життям і діяльністю видатних вчених, одночасно з використанням релаксаційних вправ (релаксотерапія).

Наш практичний досвід застосування здоров'язбережувальних вправ сприяв покращенню показників якості засвоєння предметів інформатики та фізики на 12%. Крім того завдяки формуванню позитивної мотивації діти з інтересом, більш активно почали вивчати ці дисципліни.

Таким чином, застосування широкого спектру здоров'язбережувальних технологій, позитивно впливає не тільки на здоров'я школяра, а й підвищує якість навчання.

Список використаної літератури

1. *Беседа Н. А.* Організаційно-методичне забезпечення підготовки вчителів загальноосвітньої школи до застосування здоров'язбережувальних технологій : Навч.-метод. посіб. / Н. А. Беседа. – Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2010. – 88 с.
2. *Бобрицька В. І.* Формування здорового способу життя у майбутніх учителів : монографія / В. І. Бобрицька. – Полтава : ТОВ «Поліграфічний центр «Скайтек», 2006. – 432 с.
3. *Науменко Ю. В.* Здоров'язберігаюча діяльність школи / Ю. Науменко // Педагогіка. – 2005. – № 6. – С. 37-44.
4. *Савченко О.* Здоров'язберігаючий вимір шкільної освіти / О. Савченко // Педагогічна газета. – 2006. – № 8. – С. 1-2.
5. *Смирнов Н. К.* Здоровьесберегающие образовательные технологии в современной школе / Н. К. Смирнов. – М. : АПК и ПРО, 2002. – 121 с.